

HENRYK
SIENKIEWICZ

QUO
VADIS

premedia

HENRYK
SIENKIEWICZ

QUO
VADIS

Z polštiny preložila
Zuzana Demjánová

premedia

Henryk Sienkiewicz: Quo vadis

Copyright © Henryk Sienkiewicz, 1896

Translation © Zuzana Demjánová, 2022

Slovak edition © Vydavateľstvo Premedia, 2022

All rights reserved

ISBN 978-80-8242-069-5

Petronius sa horko-ťažko prebudil až okolo poludnia a, ako zvyčajne, bol veľmi unavený. Včerajšia hostina u Nera sa natiahla do neskorej noci. Od istého času mu už zdravie neslúžilo ako kedysi. Sám vravieval, že po prebudení býva celý stuhnutý, neschopný jasne uvažovať. No keď ho po rannom kúpeli dôkladne vymasírovali zruční otroci a lenivý krvný obeh sa mu pozvoľna zrýchlil, prebral sa, sily sa mu vracali a z oleotéky, posledného oddelenia kúpeľa, odchádzal ako znovuzrodený, oči mu bystro a veselo žiarili, cítil sa mladší, plný života, uhladený, neporaziteľný, sám Otho by sa mu nemohol vyrovnáť, skrátka, bol to skutočný – ako ho volali – *arbiter elegantiarum*.

Do verejných kúpeľov chodil zriedkakedy: iba ak tam zavítal nejaký pozoruhodný rétor, o ktorom sa hovorilo v meste, alebo keď sa v efébiách konali výnimočne zaujímavé zápasy. Vo svojej inzule mal vlastné kúpele, ktoré slávny Severov spoločník Celer neobyčajne vkusne rozšíril, prestaval a zariadil. Sám Nero uznával, že ani cisárske termy sa im nevyrovnajú, a to boli oveľa prepychovejšie.

Po spomínanej hostine, na ktorej po otravnom Vatiniovom šaškovani diskutoval s Nerom, Lucanom a Senecionom o tom, či má žena dušu, vstal neskoro a doprial si kúpeľ – ako zvyčajne. Dvaja mocní balneátori ho uložili na cyprusovú menzu zakrytú snehobielym egyptským bissom, naliali si do dlaní voňavý olej, začali natierať jeho urastené telo a on so zavretými očami čakal, kým si k nemu nájde cestu teplo z lakonika a ich rúk a zbaví ho únavy.

No po chvíli prehovoril – otvoril oči, začal sa vypytovať na počasie a potom na gemy, ktoré mu mal dnes poslať klenotník Idomen, aby si ich mohol prezrieť. Ukázalo sa, že počasie je pekné, že od Albanských vrchov vanie ľahký vetrík a gemy ešte nepriniesli. Petronius znovu zavrel oči a práve rozkázal, aby ho preniesli do tepidária, keď sa zrazu spoza závesu vyklonil nomenclator a oznámil mu, že ho prišiel navštíviť mladý Marcus Vinicius, ktorý sa práve vrátil z Malej Ázie.

Petronius ho dal odvieŕť do tepidária, kam sa sám chystal. Jeho staršia sestra sa vydala za Marca Vinicia, ktorý bol za vlády Tiberia konzulom, a Vinicius bol jej syn. Mladík bojoval pod Corbulovým velením proti Partom, a keďže sa vojna skončila, vrátil sa do mesta. Mal naňho slabosť hraničiacu s láskou, keďže Marcus bol pekný muž s atletickým telom a súčasne dokázal zachovávať istú estetickú mieru skazenosti, čo si Petronius nadovšetko cenil.

„Bud' pozdravený, Petronius!“ povedal mladý muž, keď vkročil pruž-

ným krokom do tepidária. „Nech ti žehnajú všetci bohovia, najmä však Asklepios a Kypris, lebo pod ich ochranou sa ti nemôže nič zlé prihodiť.“

„Vitaj v Ríme a nech ti je po vojne dopriaty slastný odpočinok,“ odvetil Petronius a vytiahol ruku zo záhybov mäkkej karpasovej tkaniny, do ktorej bol zavinutý. „Čo nového v Arménii? A keď už si bol v Malej Ázii, nezastavil si sa náhodou aj v Bitýnii?“

Petronius bol kedysi miestodržiteľom Bitýnie, ba čo viac, spravoval ju spravodlivo a s vervou. Bolo to vo zvláštnom rozpore s charakterom muža, ktorý sa preslávil svojou delikátnosťou a pôžitkárstvom – preto rád spomínal na tie časy, boli totiž dôkazom toho, čím by mohol a dokázal byť, keby sa mu chcelo.

„Pošťastilo sa mi pobudnúť v Heraklei,“ odvetil Vinicius. „Poslal ma tam Corbulo s rozkazom doviest posily.“

„Ach, Heraklea! Zoznámil som sa tam s jedným dievčaťom z Kolchidy, za ktoré by som vymenil všetky tunajšie rozvedené ženy vrátane Poppaey. Ale to už bolo dávno. Radšej mi povedz, aké chýry sa šíria od partského múru. Popravde ma už nudia všetci tí Vologézovia, Tiri dátovia, Tigranézovia a celá tá barbarská zberba, ktorá, ako tvrdí mladý Arulanus, chodí doma ešte po štyroch a len pred nami sa hrá na ľudí. Ale teraz sa o nich v Ríme veľa hovorí, možno preto, že je nebezpečné hovoriť o čomsi inom.“

„Vojna sa nevyvíja v náš prospech, a nebyť Corbula, mohli by nás poraziť.“

„Corbulo! Pri Bakchovi! To je skutočný boh vojny, opravdivý Mars: veľký vojvodca, no súčasne prchký, čestný a hlúpy. Mám ho rád už len preto, že Nero sa ho bojí.“

„Corbulo nie je hlúpy.“

„Možno máš pravdu, ale napokon je to aj tak jedno. Hlúposť, ako vraví Pyrrhón, nie je o nič horšia než múdrosť a v ničom sa od nej neodlišuje.“

Vinicius sa pustil do rozprávania o vojne, ale keď Petronius zavrel oči, mladíkovi stačil jeden pohľad na jeho vyčerpanú, pochudnutú tvár a zmenil tému rozhovoru – začal sa ho ustarostene vypytovať na zdravie.

Petronius otvoril oči.

Zdravie!... Nie, necítil sa zdravo. Pravda, ešte na tom nebol tak ako mladý Sisenna, ktorý už otupel do takej miery, že keď ho ráno pri-niesli do kúpeľa, spýtal sa: „Sedím?“ Zdravý však nebol. Vinicius ho pred chvíľou zveril do ochrany Asklepia a Kypridy. Ale on, Petronius, v Asklepia neveril. Veď sa ani nevedelo, kto je jeho matka, či Arsinoé, alebo Koronida – a keď je matka neistá, čo potom ešte len otec. Kto si vôbec môže byť istý svojím otcom?

Vtom sa Petronius rozosmial a pokračoval:

„Pred dvomi rokmi som poslal do Epidauru tri tucty živých drozdov a diežku zlata, ale vieš prečo? Nuž povedal som si: pomôže – nepomôže, ale určite neuškodí. Ak sú ešte na svete ľudia, ktorí obetujú bohom, tak podľa mňa všetci uvažujú ako ja. Všetci! Azda len s výnimkou pastierov mulíc, ktorých si najímajú pocestní pri Porto Capena. Mal som čo do činenia nielen s Asklépiom, ale aj s asklepiadmi, keď som minulý rok chorľavel na mechúr. Vykonali v mojom mene inkubácie. Vedel som, že sú to podvodníci, ale aj tak som si povedal: čo už to môže uškodiť! Celý svet stojí a padá na podvodoch a život je len prelud. Aj duša je prelud. Treba mať však toľko rozumu, aby človek rozpoznať príjemné preludy od tých nepríjemných. Vo svojom hypokauste som rozkázal kúriť cédrovým drevom posypaným ambrou, lebo mi je vôňa milšia než zápach. A čo sa týka Kypridy, ku ktorej by som sa mal podľa teba utiekať, jej priazeň sa prejavuje len tak, že ma pichá v pravej nohe. Ale inak je to dobrá bohyňa. A tak sa mi zdá, že skôr či neskôr poniesieš aj ty biele holubice na jej oltár.“

„Máš pravdu,“ povedal Vinicius. „Šípy Partov sa mi síce vyhli, ale zasiahol ma Amorov šíp... nečakane, len niekoľko stadií od mestskej brány.“

„Pri bielych kolenách Charitiek! Porozprávaš mi o tom, keď budeme mať viac času,“ povedal Petronius.

„Vlastne som si prišiel k tebe po radu,“ odpovedal Marcus.

Lenže v tej chvíli k nim už vošli epilátori a začali sa Petroniovi venovať. Marcus zatiaľ zhodil tuniku a vstúpil do vane s vlažnou vodou, lebo mu pán domu ponúkol kúpeľ.

„Ach, ani sa nepýtam, či je tá náklonnosť vzájomná,“ poznamenal Petronius, keď spočinul pohľadom na mladom Viniciovom tele, ktoré bolo ako vytesané z mramoru. „Keby ťa videl Lysippos, už by si zdobil čoby socha mladého Herkula bránu vedúcu k Palatínu.“

Mladík sa spokojne usmial, ponoril sa do vane a teplá voda vyšplachla na mozaiku, na ktorej Héra prosí Hypna, aby uspal Dia. Petronius si ho nadšene premeriaval okom umelca.

Keď skončil a aj on sa odovzdal do rúk epilátorom, pristúpil k nim lector. Na bruchu sa mu hojdala bronzová tuba a v nej boli papyrusové zvitky.

„Chceš si to vypočúť?“ spýtal sa Petronius.

„Ak je to tvoj výtvor, tak veľmi rád!“ odvetil Vinicius. „Ale ak nie, tak by som sa radšej s tebou rozprával. Básnici dnes odchyťávajú ľudí na každom nároží.“

„Veru tak. Pri každej bazilike, termách, bibliotéke či kníhkupcovi striehne nejaký poet, rozhadzujúci rukami ako opica. Keď sa Agrippa vrátil z východu, mal ich za pomätencov. Veru taká je teraz doba. Cézár skladá verše, a tak kráčajú všetci v jeho šlapajach. Ale nik nesmie písať lepšie verše než on – preto sa trochu bojím o Lucana... Ja píšem prózu a nečastujem ňou seba ani iných. Lector mi mal prečítať *codicilli* úbohého Fabricia Veientona.“

„Prečo ‚úbohého‘?“

„Lebo mu rozkázali, aby sa zahral na Odysea a nevracal sa domov, kým sa nerozhodne inak. Tá odysea nebude preňho, pravda, taká náročná ako pre Odysea, keďže jeho žena nie je veru žiadna Penelopa. Nemusím ti ani hovoriť, ako hlúpo to vyriešili. Ale tu sa k veciam pristupuje takto – povrchné. Je to pomerne slabá a nezázivná kniha, ľudia ju začali náruživito čítať, až keď poslali jej autora do vyhnanstva. Teraz sa zo všetkých strán ozýva: ‚Scandala! Scandala!‘ a možno si Veiento čo-to povymýšľal, ale keďže poznám toto mesto, našich patres i tunajšie ženy, tak ťa ubezpečujem, že to všetko je len slabý odvar skutočnosti. A zatiaľ v nej každý hľadá – seba s obavami a známych s pôžitkom. V Avirunovom kníhkupectve ju diktujú stovke pisárov – a jej úspech je zaručený.“

„A dočítal by som sa v nej aj o tebe?“

„Áno, ale autor sa mýli, lebo v skutočnosti som horší a nie až taký povrchný, ako ma opisuje. Vieš, my sme už dávno stratili cit pre to, čo sa sluší a čo nie, a mne sa zdá, že medzi tým ani žiaden rozdiel nie je, hoci Seneca, Musonius a Thræsea tvrdia, že ho vidia. Mne je to jedno! Pri Herkulovi, ja hovorím, čo si naozaj myslím! Aspoň stále viem, čo je škaredé a čo pekné, a to sa veru nedá povedať napríklad o našom medenobradom básnikovi, vozatajovi, spevákovi, tanečníkovi a histriónovi.“

„Aj tak mi je ľúto Fabricia! Je to dobrý spoločník.“

„Zničila ho samolúbošť. Každý ho podozrieval, ale nikto nič konkrétne nevedel. On však nedokázal držať jazyk za zubami a kdekomu sa zveril – s tým, že ide o tajomstvo. Počul si už o Rufinovi?“

„Nie.“

„Tak sa podme ochladiť a tam ti o ňom porozprávam.“

Spoločne vošli do frigidária, uprostred ktorého bublala svetloružová fontána a z nej sa šírila vôňa fialiek. Usadili sa do výklenkov vystlaných hodvábom a ochladzovali sa po teplom kúpeli. Chvíľu len mlčali.

Vinicius zamyslene upieral zrak na bronzového fauna, ktorý mal prehodenú cez plece nymfu a žiadostivo hľadal ústami jej pery.

„Má pravdu,“ poznamenal, „to je tá najlepšia vec v živote.“

„Viac-menej! Ale ty napriek tomu miluješ vojnu, ktorá mne nie je

pochuti, lebo pod stanom sa lámu nechty a strácajú ružový nádych. Každý má však rád iné veci. Medenobradý miluje spev, najmä svoj vlastný, a starý Scaurus zase svoju korintskú vázu, ktorú má v noci pri lôžku a bozkáva ju, keď nemôže zaspáť. Už jej obdral okraj perami. Povedz, píšeš verše?“

„Nie. Nikdy sa mi nepodarilo zložiť jediný hexameter.“

„A nehráš ani na lutne a nespievaš, však?“

„Nie.“

„A nejazdíš na voze?“

„Raz som sa v Antiochii zúčastnil na pretekoch, ale neúspešne.“

„Tak to si o teba nemusím robiť starosti. A komu straníš v hipodróme?“

„Zeleným.“

„Tak teraz som už úplne spokojný, a navyše máš síce veľký majetok, ale nie si taký bohatý ako Pallas alebo Seneca. Vieš, u nás sa teraz považuje za dobré, keď človek píše verše, spieva so sprievodom lutny, recituje a preteká v cirkuse, ale ešte lepšie, a najmä bezpečnejšie, je, ak nepíše verše, nehrá, nespieva a nepreteká. A najlepšie je obdivovať pri týchto činnostiach Medenobradého. Si pekný mládenec, hrozí ti azda už len to, že by sa do teba zalúbila Poppaea. Ale tá má toho za sebou príliš veľa. Lásky si užila do sýtosti pri svojich prvých dvoch mužoch, s tretím má celkom iné úmysly. Vieš o tom, že ten hlupák Otho je do nej stále šialene zalúbený? Prechádza sa po skalistej Hispánii a vzdychá. Až tak sa opustil a prestal o seba dbať, že na úpravu vlasov mu stačia už len tri hodiny denne. Kto by čosi také bol povedal – a ešte o niekom ako je Otho.“

„Chápem ho,“ odvetil Vinicius. „Ale na jeho mieste by som spravil niečo iné.“

„Čo také?“

„Zostavil by som z tamojších horalov légie, z mužov, ktorí by mi boli oddaní. Iberi sú chrabrí vojaci.“

„Vinicius, Vinicius! Takmer mám chuť vyhlásiť, že toho nie si schopný. A vieš prečo? Lebo také veci sa robia, ale nehovorí sa o nich. Ani ako o možnosti. Pokiaľ ide o mňa, ja by som sa na jeho mieste vysmial Poppaei aj Medenobradému a zostavil by som légie, ale nie z Iberov, ale z Iberiek. Nanajvýš by som písal epigramy, ktoré by som nakoniec nikomu neprečítal – nie ako úbohý Rufinus.“

„Chcel si mi povedať, čo sa mu stalo.“

„Poviem ti o tom v unktuáriu.“

Ale v unktuáriu venoval Vinicius pozornosť niečomu inému – pôvabným otrokyniam, ktoré tam už na nich čakali. Dve z nich, černošky

pripomínajúce nádherné ebenové sochy, im začali natierať telá jemnými vonnými olejmi z Arábie, ďalšie, pôvodom Frýgijky, ktoré vedeli umne upraviť vlasy, držali v mäkkých a ako hady ohybných rukách leštené oceľové zrkadlá a hrebene a dve vestiplecae, grécke dievčiny z Kosu s výzorom bohýň, vyčkávali, kým nadíde chvíľa poukladať im tógy do sošných záhybov.

„Pri Diovi Hromovládcovi!“ vyhrkol Marcus Vinicius. „Ty máš teda vybrané služobníctvo!“

„Uprednostňujem akosť pred počtom,“ odpovedal Petronius. „Celá moja familia v Ríme nemá viac než štyristo členov a podľa mňa viac ľudí potrebujú na osobnú obsluhu len novozbohatlíci.“

„Krajšie telá nemá hádam ani Medenobradý,“ prehovoril Vinicius a nozdry sa mu rozšírili.

Na to Petronius priateľsky a nenútene odpovedal: „Si mi rodina a ja nie som taký odľud ako Bassus a ani taký pedant ako Aulus Plautius.“

Keď Vinicius začul ostatné meno, zabudol na chvíľu na dievčiny z Kosu, so záujmom zodvihol hlavu a spýtal sa:

„Ako ti prišiel na um Aulus Plautius? Vieš, že keď som si za mestom vykĺbil ruku, tak som strávil niekoľko dní v ich dome? Plautius šiel práve okolo, keď sa to stalo. Videl, aké mám bolesti, tak ma odviezol k sebe, kde ma jeho otrok menom Merión, lekár, vyliečil. A o tom som sa chcel vlastne s tebou rozprávať.“

„Prečo? Vari si sa nezamiloval do Pomponie? V tom prípade je mi tá ľúto – nie je mladá a navyše je to cnostná žena! Neviem si predstaviť horšiu kombináciu! Brr!“

„Nie, nie do Pomponie – cheu!“ povedal Vinicius.

„A do koho teda?“

„To keby som vedel. Ale ja ani neviem, ako sa volá: Lýgia alebo Kallina? V dome jej hovoria Lýgia, lebo je z národa Lýgov, ale má aj svoje barbarské meno – Kallina. Plautiov dom je úžasný. Je v ňom rušno a zároveň ticho ako v subiackých hájoch. A ešte pred niekoľkými dňami som nevedel, že v ňom býva bohyňa. Až som ju raz zazrel, ako sa umýva v záhradnej fontáne. A prisahám na penu, z ktorej sa zrodila Afrodita, že jej lúče vychádzajúceho slnka presvietili skrz-naskrz celé telo. Myslel som si, že keď slnko zmizne, tak sa rozplynie, ako sa rozplýva zornička. Videl som ju potom ešte dvakrát a odvtedy neviem, čo je pokoj, sú mi cudzie iné túžby, nezaujíma ma mesto, ženy, zlato, korintská meď a ani jantár, perleť, víno či hostiny, chcem len a len Lýgiu. Vravím ti, Petronius, túžim po nej tak, ako túžil Hypnos z mozaiky v tvojom tepidáriu po Pasithei, dni a noci nemyslím na nič iné, len na ňu.“

„Ak je to otrokyňa, tak ju odkúp.“

„Nie je otrokyňa.“

„A čo teda? Plautiova prepustenkyňa?“

„Nikdy nebola otrokyňa, preto ju nemohol prepustiť.“

„Nuž?“

„Neviem, kráľovská dcéra alebo niečo také.“

„Vzbudil si moju zvedavosť, Vinicius.“

„Nuž, ak sa ti chce vypočuť si jej príbeh, hneď tvoju zvedavosť uspokojím. Nie je veľmi dlhý. Možno si poznal Vannia, kráľa Svébov, ktorého vyhнали z vlasti a pomerne dlho prebýval tu, v Ríme. Dokonca sa preslávil šťastím v hre v kocky aj ako obratný vozataj. Cisár Drusus mu dopomohol znova k trónu. Vannius, ktorý bol v podstate zdatný chlap, spočiatku vládol dobre a darilo sa mu viesť úspešné vojny, neskôr však začal zdierať z kože nielen svojich susedov, ale i vlastných ľudí, Svébov. A tak sa Vangio a Sido, jeho bratranci, synovia hermundurského kráľa Vibilia, rozhodli, že ho prinútiť, aby sa znova vydal do Ríma... skúsiť šťastie v kockách.“

„Pamätám sa na to, to bolo za Claudia, nedávno.“

„Áno. Vypukla vojna. Vannius si prizval na pomoc Jazygov a jeho drahí synovci zase Lýgov, ktorí počuli o Vanniovom bohatstve a zväbila ich vyhliadka na korisť. Dorazili teda v takom počte, že sám cisár Claudius sa začal obávať o pokoj na hraniciach. Claudius sa nechcel miešať do barbarskej vojny, ale predsa len napísal Ateliovi Histerovi, veliteľovi podunajských légií, nech starostlivo sleduje priebeh vojny a nedovolí, aby niečo narušilo náš mier. Hister požadoval od Lýgov príslub, že neprekročia hranicu – oni s tým nielenže súhlasili, ale dali mu aj rukojemníkov a medzi nimi aj ženu a dcéru svojho vodcu... Vieš predsa, že barbari tiahnu do vojny aj so ženami a deťmi... Lýgia je teda jeho dcéra.“

„Odkiaľ to všetko vieš?“

„Povedal mi to sám Aulus Plautius. Lýgovia doteraz hranicu neprekročili, ale barbari prihrmnia ako búrka a ako búrka zmiznú. Zmizli i Lýgovia aj s turími rohmi na hlavách. Pobili Vanniových Svébov a Jazygov, ale ich kráľ padol. Odtiahli aj s korisťou a rukojemníčky zostali u Histera. Matka zakrátko umrela a Hister nevedel, čo si počať s dieťaťom – nuž ho poslal miestodržiteľovi Germánie, Pomponiovi. Ten sa po vojne s Chattmi vrátil do Ríma, kde mu Claudius, ako iste vieš, dovolil vystrojiť triumf. Dieťa vtedy kráčalo za vozom víťaza, ale po skončení osláv, keďže rukojemníkov nemožno považovať za zajatcov, si s ňou Pomponius nevedel rady, nuž ju poslal svojej sestre, Pomponii Graecine,

Plautiovej žene. V tom dome, kde je všetko cnostné, počnúc jeho pánmi a končiac hydinou v kurníku, vyrástla Lýgia v dievčinu, nanešťastie, takú cnostnú ako sama Graecina – a takú peknú, že dokonca aj Poppaea by pri nej vyzerala ako jesenná figa vedľa jablka Hesperidiiek.“

„A?“

„A hovorím ti, že som sa do nej bezhlavo zamiloval, keď som sledoval, ako jej telom prechádzajú slnečné lúče.“

„Je teda priesvitná ako mihulá alebo mladá sardinka?“

„Nežartuj, Petronius, a nenechaj sa oklamať tým, ako uvoľnene rozprávam o svojej túžbe, vedz, že pestrý šat neraz zakrýva hlboké rany. Aj s tým sa ti zverím, že keď som sa vracal z Ázie, prespal som jednu noc v Mopsovom chráme v nádeji, že sa mi prisní veštecký sen. Nuž a v spánku sa mi zjavil sám Mopsus a predpovedal mi veľkú zmenu v živote – ktorá nastane pod vplyvom lásky.“

„Počul som, ako Plínius vraví, že neverí v bohov, ale verí v sny. Možno má pravdu. A moje žarty mi nebránia v tom, aby som z času na čas neuvažoval o tom, či v skutočnosti neexistuje len jedno božstvo, večné, všemocné, tvorivé – Venus Genetrix. Ona spája duše, spája telá i veci. Eros podnietil vznik sveta z Chaosu. Či spravil dobre, to je už iná vec, ale ak to tak je, potom musíme rešpektovať jeho moc, hoci mu práve neblahorečíme...“

„Ach, Petronius! Je jednoduchšie filozofovať než dobre poradiť.“

„Povedz mi, čo vlastne chceš?“

„Chcem Lýgiu. Chcem, aby moje paže, ktoré teraz objímajú len povetrie, smeli objasť ju – chcem si ju pritisnúť k hrudi. Chcem dýchať vzduch, ktorý vydýchne. Keby bola otrokyňa, tak by som dal za ňu Aulovi sto dievčat s nohami obielenými vápnom na znak toho, že sa predávajú prvý raz. Chcem, aby prebývala v mojom dome, kým nebude moja hlava biela ako vrchol Soracta v zime.“

„Nie je síce otrokyňa, ale patrí predsa do Plautiovej famílie, a keďže nikoho nemá, mohla by byť považovaná za alumnu. Plautius by ti ju mohol prenechať, keby chcel.“

„To asi nepoznáš Pomponiu Graecinu. Navyše k nej obaja priľnuli ako k vlastnému dieťaťu.“

„Pomponiu poznám. Je ako cyprus. Keby nebola Aulovou ženou, mohli by si ju najímať ako plačku. Od Juliinej smrti sa halí do čiernej štóly a vôbec, vyzerá, akoby už teraz kráčala po asfodelovej lúke – hoci ešte žije. Navyše je univira, čiže je medzi tunajšími štyri- či päťkrát rozvedenými ženami ako Fénix... Hm... počul si, že Fénix sa teraz niekedy naozaj vyliahal v hornom Egypte – to je niečo, čo sa stane raz za päťsto rokov.“

„Petronius! O Fénixovi sa porozprávame niekedy inokedy.“

„Niečo ti poviem, milý Marcus. Poznám Aula Plautia, ktorý má pre mňa istú slabosť, hoci neschvaluje to, ako žijem. Možno si ma dokonca váži viac než ostatných, lebo vie, že som nikdy nedonášal ako napríklad Domitius Afer, Tigellinus a všetci Ahenobarbovi priatelia. Nehrám sa na stoika, no aj tak som neraz vraštil čelo nad Nerovými činmi, pred ktorými si Seneca a Burrus zatvárali oči. Ak si myslíš, že by som sa mohol za teba u Aula prihovoriť – som ti k službám.“

„Myslím, že by si mohol. Máš na neho vplyv a navyše si vďaka svojej nevyčerpatelnej vynachádzavosti vždy poradíš. Keby si sa oboznámil s celou situáciou a porozprával sa s Plautiom...“

„Preceňuješ môj vplyv a dôvtip, ale ak ti ide len o to, porozprávam sa s Plautiom, len čo príde do mesta.“

„Vrátili sa pred dvomi dňami.“

„V tom prípade poďme do triklínia, kde na nás čakajú raňajky, a keď sa posilníme, necháme sa odniesť k Plautiovi.“

„Vždy som ťa mal rád,“ vyhlásil energicky Vinicius, „ale teraz dám tuším postaviť k svojim lárom tvoju sochu – hľa, takú peknú, ako je tamtá – a budem jej prinášať obety.“

Keď to povedal, obrátil sa k sochám, ktoré zdobili celú stenu rozvoňanej miestnosti, a ukázal na sochu Petronia, ktorého umelec stvárnil ako Herma s berlou v ruke.

Následne vyhrkol:

„Pri Héliovom svetle – veruže, ak sa ‚božský‘ Alexandros podobal na teba, nečudujem sa Helene!“

A hoci mu chcel zalichotiť, myslel to aj úprimne, pretože čo i bol Petronius starší a nemal takú atletickú postavu, Vinicius sa mu krásou nevyrovnal. Rimanky obdivovali nielen jeho dôvtip a vkus, ktorým vďačil za titul *arbiter elegantiarum*, ale i telo. Obdiv sa zračil dokonca aj na tvárach gréckych dievčat, ktoré mu ukladali záhyby na tóge. Jedna z nich, menom Euniké, ho tajne milovala a teraz mu hľadela pokorne a očarene do očí.

On jej však vôbec nevenoval pozornosť, usmial sa na Vinicia a začal citovať Senecov výrok o ženách:

„Animal impudens...“

Potom ho zobral okolo pliec a spolu zamierili do triklínia.

V unktuáriu začali dve Grékyne, dve Frýgijky a dve černošky odprátať epilichnia s voňavkami. No v tej chvíli sa za odchýleným závesom, ktorý delil miestnosť od frigidária, ukázali hlavy balneátorov a ozvalo sa tiché „pst“. Nato jedna Grékyňa, obe Frýgijky i obe Etiópanky natešene

podskočili a v okamihu zmizli za závesom. V termách sa rozpútali roztopašné a zhýralé radovánky a inspector im v tom nebránil, lebo sám sa do nich často zapájal. Aj Petronius o nich tušil, ale keďže bol zhovievavý a nerád sa uchýľoval k trestom, prižmuroval nad nimi oči.

V unktuáriu zostala len Euniké. Chvíľu počúvala hlasy a smiech, ktoré sa niesli k lakoniku, potom vzala do rúk stolček vykladaný jantárom a slonovinovou kosťou, na ktorom pred chvíľou sedel Petronius, a obozretne ho prisunula k jeho soche.

Unktuárium bolo zaplavené slnečným svetlom a farbami, ktoré sa odrážali od stien vykladaných dúhovým mramorom.

Dievčina sa postavila na stolček a ocitla sa na jednej úrovni so sochou. Ovinula svoje paže okolo jej krku, odhodila si zlaté vlasy dozadu, pritúlila sa ružovým telom k bielemu mramoru a vášnivo pritisla svoje ústa k chladným Petroniovým perám.

– II. KAPITOLA –

Len čo sa posilnili jedlom, ktoré označili ako raňajky, hoci keď si k nemu obaja muži sadali, bežní smrteľníci už mali dávno za sebou aj poludňajšie prandium, navrhol Petronius, aby si zdriemli. Podľa neho bolo na návštevy ešte privčas. Pravda, sú ľudia, ktorí navštevujú známych ešte na úsvite, lebo to považujú za starý rímsky zvyk. Ale v jeho očiach to je barbarstvo. Podľa neho sú najvhodnejšie popoludňajšie hodiny, no treba vyraziť, ešte kým sa slnko nepresunie k chrámu Jupitera Kapitolského a nezahľadá sa úkosom na Fórum. Na jeseň býva ešte horúco a ľudia si radi po jedle pospia. O takom čase je príjemné načúvať šumu fontány v átriu a po povinnej tisícke krokov si podriemať v červenkastom svetle, ktoré sa cedí cez purpurové, sčasti zatiahnuté velárium.

Vinicius uznal, že má pravdu, takže sa začali prechádzať a nenútene zhovárať o tom, čo sa povráva na Palatíne a v meste a sem-tam po troške filozofovali nad životom. Petronius sa potom odobral do kubikula, no nespal dlho. Po ani nie pol hodine vstal, prikázal, aby mu doniesli verbenu, a začal si ňou natierať ruky a spánky.

„Neveril by si,“ poznamenal, „aké je to osviežujúce. Teraz som pripravený.“

Lektika už na nich čakala, nuž do nej nasadli a rozkázali, aby ich odniesli na Vicus Patricius, do Aulovho domu. Petroniova inzula ležala na južnom svahu Palatína pri Carinách, najkratšia cesta teda viedla poníže Fóra, no keďže sa Petronius plánoval zastaviť aj u klenotníka Ido-

mena, chcel, aby ich niesli cez Vicus Apollinis, Fórum a smerom na Vicus Sceleratus, kde bolo na nároží plno rozličných obchodíkov.

Obrovskí černosi zodvihli lektiku a vykročili v sprievode otrokov zvaných *pedisequi*. Petronius si priložil k nosu ruky voňajúce verbenou, zdalo sa, že premýšľa – a po chvíli prehovoril:

„Zišlo mi na um, že ak nie je tá tvoja lesná bohynka otrokyňa, tak by mohla odísť z Plautiovho domu a presťahovať sa k tebe. Zahrnul by si ju láskou a obsypal bohatstvom, tak ako ja moju zbožňovanú Chrysothemidu, ktorej mám – medzi nami – aspoň tak dosť ako ona mňa.“

Marcus pokrútil hlavou.

„Nie?“ spýtal sa Petronius. „V najhoršom prípade by sa celá záležitosť dostala k cézarovi a môžeš si byť istý, že vďaka môjmu vplyvu by bol Medenobradý na tvojej strane.“

„Nepoznáš Lýgiu!“ odvetil Vinicius.

„A ty ju poznáš? Inak než len z videnia? Hovoril si s ňou? Vyznal si jej lásku?“

„Najprv som ju videl pri fontáne a potom som ju stretol ešte dvakrát. Nezabúdaj, že počas pobytu u Aula som býval v bočnej vile určenej pre hostí, a keďže som mal zranenú ruku, nemohol som zasadať k spoločnému stolu. Až v predvečer dňa, na ktorý som ohlásil svoj odchod, som sa s Lýgiou stretol pri večeri – ale nemohol som s ňou prehodiť ani slovo. Musel som počúvať Aulovo rozprávanie o jeho víťazstvách v Británii a neskôr o úpadku malých statkov v Itálii, ktorému sa snažil zabrániť ešte Licinius Stolo. Nevie, či je Aulus schopný hovoriť aj o niečom inom, a predpokladám, že sa z toho nevykrútíme ani tentoraz, ibaže by si chcel počúvať o tom, aká je dnešná doba zženštilá. Chovajú v kurní-koch bažanty, ale nejedia ich – riadia sa zásadou, že každým zjedeným bažantom sa blížime k pádu Ríma. Druhý raz som sa s ňou stretol pri cisterne v záhrade, v ruke držala trstinu, namáčala ju do vody a kropila ňou kosatce, čo rástli navôkol. Pozri sa na moje kolená. Prisahám na Heraklov štít, že sa mi nechveli, keď sa burácajúce mračná Partov blížili k našim manipulom, ale pri tej cisterne sa mi roztriasli. Bol som zmätený ako chlapec, ktorý ešte nosí na krku bulu, očami som žobral o zmilovanie, dlho som sa nezmohol ani na jedno slovo.“

Petronius na neho pozrel takmer závistlivo.

„Šťastlivec!“ povedal. „Hoci by aj svet a život boli akokoľvek zlé, jedno bude naveky blahom – mladosť!“

Po chvíli sa zase opýtal:

„A prihovoril si sa jej?“

„Samozrejme. Keď som sa spamätal, povedal som jej, že sa vraciam

z Ázie a že som si pred mestom vykľbil ruku, ale vo chvíli, keď sa mám rozlúčiť s týmto pohostinným domom, vidím, že radšej by som trpel tu, než niekde inde zažíval slasť, radšej by som tu ležal chorý, než niekde inde pobehoval zdravý. Počúvala moja slová, tiež bola v rozpakoch, skláňala hlavu a kreslila čosi trstinou do šafránovožltého piesku. Potom zodvihla zrak, ešte raz pohliadla na znaky v piesku, na mňa – akoby mi chcela niečo povedať – a náhle utiekla ako hamadryáda pred nahlúplym faunom.“

„Musí mať pekné oči.“

„Ako more – a ja som sa v nich utopil ako v mori.“ Ver mi, že Archipelagos nie je ani zďaleka taký blankytný. Po chvíli pribehol malý Plautius a začal sa na niečo vypytovať. Ale ja som vôbec nechápal, o čom hovorí.“

„Ó, Aténa!“ zvolal Petronius. „Sním tomu chlapcovi z očí pásku, ktorou mu ich previazal Eros, lebo inak si rozbije hlavu o stĺp vo Venušinom chráme.“

Potom oslovil Vinicia:

„Ty jarný púčik na strome života, ty zelený výhonok vínnej révy! Mal by som ťa dať odniesť nie k Plautiovi, ale do Gelociovho domu, do školy pre chlapcov, ktorí ešte nevedia nič o živote.“

„Kam tým mieriš?“

„Čo nakreslila do piesku? Či nie Amora, či nie srdce prestrelené jeho šípm, alebo čosi podobné, z čoho by sa dalo vyčítať, že satyrovia už pošepkali do ucha tej nymfy nejedno tajomstvo života? Ako je možné, že si sa na tie znaky nepozrel?“

„Nosím tógu dlhšie, než si myslíš,“ odvetil Vinicius. „Ešte pred tým, ako pribehol malý Aulus, som si ich pozorne prehlíadol. Veď viem, že v Grécku i v Ríme dievčatá neraz kreslia do piesku vyznania, ktoré sa neodvažujú vyriechnúť... Ale hádaj, čo nakreslila.“

„Ak niečo iné než to, čo som práve povedal, tak to neuhádnem.“

„Rybu.“

„Čože?“

„Ako vravím – rybu. Znamená to, že je v jej žilách koluje chladná krv? Nevie. Ale ty, ktorý ma nazývaš jarným púčikom na strome života, budeš ten znak iste schopný vysvetliť.“

„Carissime! Na to sa spýtaj Plínia. On sa vyzná v rybách. Keby ešte žil starý Apicius, možno by ti tiež vedel poradiť, lebo ten zjedol za svojho života viac rýb, než sa pomestia do Neapolského zálivu.“

Vniesli ich do rušných ulíc, kde sa prekrikovali ľudia, a tak v rozhovore nepokračovali. Po Vicus Apollinis zamierili na Forum Romanum, kde sa

v pekné dni pred západom slnka zhromažďovali davy záhalčivých ľudí, aby sa poprechádzali medzi stĺporadím, porozprávali sa o novinkách a poobzerali si významných ľudí v lektikách. Nahliadali do zlatníckych krámkov, do kníhkupectiev, do zmenární, do obchodov, kde predávali hodváb, bronzové predmety, a všelijakých ďalších, ktorých bolo v domoch na námestí oproti Kapitolu plno. Polovica Fóra, rozprestierajúca sa pod palácovým svahom, sa už norila do tieňa, zatiaľ čo sa stĺpy vyššie položených chrámov na blankytnom pozadí zlatisto leskli. Tie, čo stáli poníže, vrhali dlhé tieňe na mramorové platne. Stĺpov tu bolo tak veľa, až sa v nich pohľad strácal ako v lese. Človeku sa zdalo, akoby sa budovy a stĺpy tísli k sebe. Vrhli sa jedny nad druhými, tiahli sa doprava i doľava, štverali sa do kopcov, chúlili sa k múru paláca či k sebe navzájom, väčšie aj menšie, hrubšie i tenšie, zlaté i biele kmene, tu pod architrámi kvitnúce akantovými listami, tam skrútené v iónskom štýle a hneď vedľa zase zakončené jednoduchými dóorskymi štvorcami. Nad týmto lesom sa leskli farebné triglyfy, z tympanónov sa vykláňali vytesané postavy bohov, zlatý štvorzáprah akoby sa už-už chystal vyletieť nahor, do blankytu, ktorý pokojne visel nad týmto hustým mestom chrámov. Stredom námestia i po jeho krajoch tiekla ľudská rieka: hlúčky sa prechádzali pod oblúkmi baziliky Julia Caesara, ďalšie sedeli na schodoch Kastora a Polluxa a okolo Vestinho chrámu – a na mramorovom pozadí sa vynímali ako roje pestrofarebných motýľov alebo chrobákov. Zhora, po ohromných schodoch vedúcich k chrámu zasvätenému Iovi Optimo Maximo sa valili ďalšie vlny; pri rostrách počúvali náhodných rečníkov, ozývali sa výkriky obchodníkov predávajúcich ovocie, víno alebo vodu zmiešanú s figovou šťavou, podvodníkov ospevujúcich zázračné lieky, veštcov, hľadačov pokladov, vykladačov snov. Niekedy sa do hlasných rozhovorov primiešali zvuky sistra, egyptskej sambuky či gréckych flaut. Sem-tam sa tam objavili chorí, zbožní či sklesnutí ľudia, ktorí niesli obety do chrámov. Na kamenné dlaždice sa uprostred davov zlietali krídle holubov dychtiace po obetnom zrne; pripomínali pohyblivé, pestré i tmavé škvrny. Hlasno trepotajúc krídlami sa vzniesli do vzduchu a znova klesali na miesta, ktoré ľudia celkom nezaplnili. Z času na čas sa dav rozostúpil pred lektikami. Bolo v nich vidieť krásne ženské tváre či hlavy senátorov a rytierov s meravými črtami, ktorí vyzerali, akoby ich už život unavoval. Mnohojazyčný dav opakoval nahlas ich mená a pridával k nim prezývky, či už pochvalné, alebo hanlivé. Medzi chaotickými skupinkami sa sem-tam presne odmeranými krokmi predierali oddiely vojakov alebo vigilov, ktorí bdeli nad poriadkom v uliciach. Navôkol sa v rovnakej miere ozývala gréčtina i latinčina.